

การจัดการความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ภายใต้การบริหารของคณะรักษาความ สงบแห่งชาติ (คสช.) พ.ศ. 2557 - 2561

National Strategic Risk Management Organized by the National
Council for Peace and Order (NCPO) in 2014 - 2018

ยุทธศาสตร์ หน่อแก้ว¹ นพดล วันดี, อัจฉรา อุทแยง และ วิรุฬห์สิริ วงศ์ประเสริฐ
Yutthasart Norkaew¹, Noppadol Wandee, Archara Utyaeng and
Wirunsiri Wongprasert

สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
School of Public Administration,
Chiangrai Rajabhat University

¹Corresponding author Email: Yutasat.nk@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การจัดการความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ทางด้านการบริหารของรัฐบาลภายหลังการรัฐประหารและเข้ายึดครองอำนาจการปกครองสำเร็จจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2561 ผ่านการเผชิญสถานการณ์และบริบทต่างๆ และการวิเคราะห์การจัดการความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

ผลการศึกษา พบว่า การจัดการความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) สามารถพิจารณาออกมาได้ 8 ประการ คือ (1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางความขัดแย้งและบริบทสถานการณ์ภายในประเทศ (2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการบริหารราชการแผ่นดิน (3) การบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจจะนำมาสู่ภาวะมีคดียุติธรรม (4) การประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงอย่างรอบด้าน (5) การตอบสนองต่อข้อเรียกร้องที่ปรากฏผ่านวาทกรรม (6) การควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในความสงบ (7) การใช้ระบบสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (8) การติดตามประเมินผลสะท้อนกลับของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล

คำสำคัญ: การจัดการความเสี่ยง; กลยุทธ์; คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

Abstract

The purpose of this article aimed to analyze the national strategic risk management on governmental administration happened after coup d'état from 2014 – 2017, in relations to its economic, social, political, and information technological factors together with the government's arguments on public policies, and pushing Thailand policies into Thai reform 4.0, as well as to synthesize procedures for the national strategic risk management administered by the National Council for Peace and Order.

The research findings revealed that the administrative process and national strategic risk management organized by the National Council for Peace and Order (NCPO) were divided into eight major steps: (1) the analysis of conflict environment and national situations; (2) the identification of objectives related to state administration; (3) the indication of situations leading to warfare; (4) the assessment of all-round risky situations; (5) responses to required claims learned from political arguments; (6) controlling peaceful situations; (7) the applications of effective information technology and communications management, and (8) follow-ups on Thais' responses on governmental administration

Keywords: Risk Management; Strategic; & National Council for Peace and Order (NCPO)

บทนำ

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้กระทำการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยเข้าควบคุมและยึดอำนาจการบริหารประเทศอย่างเบ็ดเสร็จ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เนื่องจากให้เหตุผลเรื่องความจำเป็นภายใต้วิกฤตการณ์ทางการเมืองที่มีความรุนแรง ซึ่งมีการสั่งสมมายาวนานกว่าทศวรรษ จนมีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะวิกฤตการณ์ อันเกิดจากรัฐบาลที่ถูกโค่นลงไม่สามารถบริหารประเทศต่อไปได้ มีการดำเนินนโยบายทางการเมืองอย่างปกปิดและมีวาระซ่อนเร้นโดยอาศัยอำนาจเผด็จการทางรัฐสภา ประกอบกับไม่มีหลักธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยวางแผนจะดำเนินโครงการขนาดใหญ่ที่ใช้งบประมาณสูงถึง 2 ล้านล้านบาท เพื่อพัฒนาโครงสร้างด้านการคมนาคมขนส่งทั่วประเทศ ซึ่งไม่ผ่านระบบงบประมาณแผ่นดิน การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจไม่ยึดถือวินัยทางการเงินการคลังอย่างเคร่งครัด ดำเนินงานผ่านโครงการประชานิยมต่างๆ ในลักษณะการตักน้ำพริกละลายแม่น้ำ ซึ่งเป็นการใช้งบประมาณอย่างสูญเปล่าไม่คุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการรับจำนำข้าว ซึ่งมีการทุจริตอย่างเป็นขบวนการในทุกขั้นตอน (ทวีศักดิ์ อุณจิตติกุล, 2559)

ภายหลังจากยึดอำนาจการปกครองสำเร็จ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ลำดับที่ 29 ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2557 หลังจากนั้น จึงได้แถลงนโยบายของรัฐบาล 11 ด้าน ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 จึงได้เริ่มบริหารราชการแผ่นดินอย่างเป็นทางการ (ทวีศักดิ์ อุณจิตติกุล, 2559) โดยมีเจตนารมณ์สำคัญ เพื่อยุติความขัดแย้งของคนในชาติ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและฟื้นฟูความเชื่อมั่น ภายใต้ระบบบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ สร้างเสถียรภาพในทุกมิติ ทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างสมบูรณ์และยั่งยืน โดยได้รับความเชื่อมั่นจากทุกฝ่ายผ่านการประสานแนวคิด แสวงจุดร่วมของผู้ที่มีความเห็นแตกต่าง เพื่อบูรณาการผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก ยกกระตือรือร้นการศึกษา สร้างมาตรฐานของการดำรงชีวิตของประชาชนในสังคมไทย ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักเลขาธิการคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2557)

ทั้งนี้ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยังได้มีการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการ 14 ด้าน ได้แก่ 1) ยึดระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ กฎหมาย 2) ด้านเศรษฐกิจและการใช้จ่ายงบประมาณ 3) ด้านความมั่นคง 4) ด้านการต่างประเทศ 5) ด้านสังคมจิตวิทยา 6) ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม 7) ด้านการศึกษา 8) การพัฒนาระบบราชการ 9) การ

พัฒนาอาชีพและรายได้ 10) การวิจัยและพัฒนา 11) การเตรียมการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ปี 2558 12) ความปรองดองสมานฉันท์ 13) การปฏิรูป 14) การเลือกตั้ง ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ เจตนารมณ์และนโยบายในด้านต่างๆ ที่มีความจำเป็น และต้องดำเนินการในสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นเจตนารมณ์อันแน่วแน่ที่จะสร้างสรรค์ ดูแลประโยชน์ให้กับประชาชนชาวไทยในช่วงการเปลี่ยนผ่านประเทศไทยสู่ระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างยั่งยืน (สำนักเลขาธิการคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2557)

อย่างไรก็ตาม การกำหนดนโยบายดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงสภาพด้านความมั่นคงของไทย โดยใช้ผลการจัดอันดับการพัฒนาด้านต่างๆ ตามวงรอบขององค์การระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์สภาพภาพการพัฒนาของประเทศไทยเทียบกับนานาประเทศ ทั้งนี้ สามารถพิจารณาได้จาก 1) การจัดอันดับด้านคุณภาพชีวิตมนุษย์ในด้านคุณภาพชีวิตมนุษย์มีการจัดอันดับที่สำคัญ คือ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) และ ดัชนีคุณภาพชีวิต (Quality of Life Index) จากการสำรวจพบว่าประเทศไทย ยังคงประสบปัญหาความยากจน รวมถึงมีอัตราการเสียชีวิต จากอุบัติเหตุทางรถยนต์มากเป็นอันดับต้นๆ ของโลก แต่ประเทศไทยยังคงมีจุดแข็งด้านค่าครองชีพที่ต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ รวมถึงมีค่าเฉลี่ยด้านสุขภาพและบริการด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับดี 2) การจัดอันดับด้านคุณภาพสังคม การเมือง และการบริหารประเทศ มีการจัดอันดับที่สำคัญ ได้แก่ รายงานความสุขของประชากรโลก (World Happiness Report) อันดับความโปร่งใสประจำปี ซึ่งจัดทำโดยองค์การความโปร่งใสรหว่างประเทศ (Transnational International) ดัชนีความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งจัดทำโดยสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) การจัดอันดับเสรีภาพการใช้อินเทอร์เน็ตของประชาชน ซึ่งจัดทำโดย Freedom House การจัดอันดับสภาพแวดล้อม และความสะอาดในการประกอบธุรกิจ จัดทำโดยธนาคารโลก รวมถึงการจัดทำตัวชี้วัดภาวะสังคมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ประเทศไทยยังประสบปัญหาความยากจน ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ความไร้เสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาความมั่นคง ปัญหาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ปัญหาการขาดเสรีภาพในการใช้อินเทอร์เน็ต การขาดการบริหารจัดการที่ดินอย่างมีคุณภาพ แต่กระนั้น ประเทศไทยยังคงติดอันดับ 1 ใน 50 ประเทศของโลกที่มีสภาพแวดล้อมน่าลงทุน รวมถึงเป็นประเทศที่ประชากรมีความสุขอยู่ในอันดับต้นๆ ของอาเซียน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามมาตรา 65 จึงบัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนในระยะยาวตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน โดยที่

รัฐบาลจะต้องจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อกำหนดเป้าหมายอนาคตของประเทศและสะท้อนถึงผลประโยชน์แห่งชาติ รวมถึงประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยบนพื้นฐานของการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างรอบด้าน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและความเสี่ยง จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางหลักที่ประเทศจะต้องขับเคลื่อนดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอนาคตของประเทศตามที่ได้กำหนดไว้ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

รัฐบาลจึงได้จัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ขึ้นมา เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการพัฒนาและยังเป็นการวางรากฐานการพัฒนาของประเทศไทยในอนาคต ถือเป็นการวางแผนการพัฒนาในระยะยาวผ่านเครื่องมือที่เรียกว่า “ยุทธศาสตร์ชาติ” ประกอบไปด้วย วิสัยทัศน์ เป้าหมายในอนาคต ทิศทางในการขับเคลื่อนประเทศ ประเด็นการเปลี่ยนแปลง ความท้าทายต่างๆ ของบริบทโลก และบริบทการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 13) โดยรัฐบาลมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาระยะยาวในยุคเปลี่ยนผ่าน ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาประเทศภายใต้นโยบาย “ประเทศไทย 4.0” ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่

- 1) เป็นจุดเริ่มต้นของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม
- 2) เป็น “Reform in Action” ที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและพัฒนา และการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมๆ กัน
- 3) เป็นการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ” โดยเป็นประจักษ์ที่ผนึกกำลังกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การวิจัยพัฒนา และบุคลากรระดับโลก ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของการ “รู้จักเต็ม รู้จักพอ และรู้จักปัน” (ไทยรัฐออนไลน์, 2559)

ถ้อยแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้เผยแพร่คำแถลงนโยบายของรัฐบาล พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 โดยมีความยาวรวม 23 หน้ากระดาษ มีจำนวน 11 ด้าน ประกอบด้วย (ไทยรัฐออนไลน์, 2560)

1. นโยบายโครงการปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยการใช้มาตรการทางกฎหมายและทางสังคมจิตวิทยา รวมทั้งระบบสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินการกับผู้ที่จะละเมิดสถาบัน

จากการพัฒนาด้านการค้าชายแดนและโครงข่ายคมนาคมขนส่งบริเวณประตูการค้าหลักของประเทศ เพื่อรองรับการเชื่อมโยงกระบวนการผลิตและลงทุนข้ามแดน

8) นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัย และพัฒนานวัตกรรม สนับสนุนการเพิ่มค่าใช้จ่ายและพัฒนาของประเทศ เพื่อมุ่งเป้าหมายให้ไม่ต่ำกว่า 1% ของรายได้ประชาชาติ และมีสัดส่วนรัฐต่อเอกชน 30:70 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เน้นส่งเสริมโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของประเทศ เช่น ด้านพลังงานสะอาด ระบบรางยานยนต์ไฟฟ้า การจัดการน้ำและขยะ เป็นต้น

9) นโยบายการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ในระยะเฉพาะหน้าเร่งปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ในระยะต่อไปพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้เป็นเอกภาพในทุกมิติทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เร่งรัดการควบคุมมลพิษทางอากาศ ขยะ น้ำเสียที่เกิดจากการผลิตและบริโภค

10) นโยบายการส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล และการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ จัดระบบอัตราค่าจ้างและปรับปรุงค่าตอบแทนบุคลากรภาครัฐให้เหมาะสมและเป็นธรรม กระจายอำนาจให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการบริการสาธารณะได้อย่างรวดเร็ว เสริมสร้างระบบคุณธรรมในการแต่งตั้งและโยกย้ายบุคลากรภาครัฐ ปรับปรุงและจัดให้มีกฎหมายที่ครอบคลุมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

11) นโยบายการปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ในระยะเฉพาะหน้าจะเร่งปรับปรุงกฎหมายหลักของประเทศและกฎหมายอื่นๆ ที่ล้าสมัยและไม่เป็นธรรม ในระยะต่อไปจะจัดตั้งองค์กรปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่ปราศจากการแทรกแซงของรัฐ (กระปุกดอทคอม, 2557)

ทั้งนี้ เหตุที่ต้องมีการพิจารณาถ้อยแถลงนโยบายของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) 11 ด้านข้างต้นนั้น เนื่องจากเป็นแนวนโยบายของรัฐบาลเบื้องต้นในการเข้ามามีการบริหารปกครองประเทศและยังต้องนำมาบูรณาการเข้ากับการกำหนดนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน 14 ด้าน เพื่อให้แนวทางการปฏิบัติงานเกิดความชัดเจนสอดคล้องกับเหตุผลในการทำรัฐประหาร คือ การยุติความขัดแย้งของคนในชาติ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและฟื้นฟูความเชื่อมั่นภายใต้ระบบบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ สร้างเสถียรภาพในทุกมิติ ทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างสมบูรณ์และยั่งยืน จึงถือเป็นการกำหนดกลยุทธ์ระยะยาวที่เชื่อมโยงกับนโยบาย กฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือ

สำคัญในการบริหารประเทศภายใต้ภาวะความเสี่ยงจากสถานการณ์ต่างๆ ภายใต้กระแสเรียกร้องการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ผ่านการเลือกตั้งที่มีความบริสุทธิ์ยุติธรรม

การผลักดันนโยบายประเทศไทย 4.0สู่การปฏิรูป

วิวัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยเริ่มต้นจากการผ่านโมเดลทางเศรษฐกิจแบบ 1.0 คือ การเน้นระบบเศรษฐกิจไปที่การพัฒนาในภาคการเกษตร และพัฒนาเป็นโมเดลทางเศรษฐกิจแบบ 2.0 ซึ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเบา ต่อมาจึงเข้าสู่โมเดลทางเศรษฐกิจแบบ 3.0 เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก จนกระทั่งกลายเป็นเศรษฐกิจแบบ 4.0 ที่เน้นการสร้าง “นวัตกรรม” (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559 อ้างถึงใน ชนินทร เพ็ญสูตร, 2560) โดยเหตุผลสำคัญที่ต้องเร่งให้มีการพัฒนาโมเดลเศรษฐกิจเป็นแบบ 4.0 อย่างเร่งด่วนนั้น เกิดมาจากปัญหาปากท้องและค่าครองชีพของประชาชน ซึ่งพิจารณาได้จากผลสำรวจของ เอยูโพล (มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ) ที่ระบุว่า สิ่งที่ทำให้คนเครียดมากที่สุดในขณะนี้ คือ เรื่องเศรษฐกิจ/การเงิน (คะแนน 2.87 จากเต็ม 5) โดยเฉพาะปัจจัยเกี่ยวกับราคาสินค้าแพง ปัญหาหนี้สิน และรายรับไม่พอจ่ายรายจ่าย ขณะที่สวนดุสิตโพล (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต) ระบุว่า กลุ่มตัวอย่างถึง 77.06 % ระบุว่า สิ่งที่ย่ำแย่ที่สุดในช่วง 3 ปีของการปกครองภายใต้รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) คือ สภาพเศรษฐกิจ ราคาสินค้าอุปโภคบริโภค และชีวิตความเป็นอยู่ประชาชน 83.70 % จึงอยากให้รัฐบาลพัฒนาเศรษฐกิจให้ดีขึ้น แก้ไขปัญหาปากท้องและค่าครองชีพในช่วงเวลาอีก 1 ปีก่อนการเลือกตั้งให้สำเร็จโดยเร็ว (สำรวจกลุ่มตัวอย่าง 1,264 คนทั่วประเทศ) (พงศ์พิพัฒน์ บัญชานนท์, 2560)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากผลสำรวจโพลของสถาบันการศึกษาต่างๆ ย้อนหลัง 3 เดือน (ระหว่างเดือนมีนาคม – พฤษภาคม 2560) ไม่ว่าจะเป็นผลสำรวจของเอยูโพล สวนดุสิตโพล กรุงเทพโพล นิดาโพล ฯลฯ เมื่อมีการสอบถามถึงสิ่งที่รัฐบาลชุดปัจจุบันล้มเหลวหรืออยากให้มีการเร่งปรับปรุงมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างมักจะตอบเรื่อง “เศรษฐกิจ/ปากท้อง” เป็นอันดับหนึ่ง โดยเฉพาะผลสำรวจของสวนดุสิตโพล ที่มีการสอบถามเรื่องนี้ถึง 8 ครั้ง ผลที่ได้ก็ยิ่งเหมือนเดิมคือรัฐบาลยังสอบไม่ผ่านกับการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้วยคะแนนที่ค่อนข้างสูง คือระหว่าง 74 – 88 % อย่างไรก็ดี แม้ว่าพลโทสรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี จะออกมาถ้อยแถลงยืนยันว่า สถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศโดยรวมดีขึ้น แต่ประชาชนจำนวนไม่น้อยดูเหมือนจะเห็นต่างในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก (พงศ์พิพัฒน์ บัญชานนท์, 2560)

อนึ่ง ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นใหม่ หากย้อนกลับไปในช่วงปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีรายได้ในกลุ่มปานกลาง โดยจากคำนิยามของธนาคารโลก ประเทศที่มีรายได้ต่อหัวต่อคนตั้งแต่ 1,006 ถึง 3,975 เหรียญสหรัฐต่อปี จัดเป็นประเทศที่มี

รายได้มวลรวมประชาชาติ (Gross National Income – GNI) ในระดับปานกลางล่าง หากพิจารณาย้อนกลับไบนานกว่านี้อีก ในปี พ.ศ. 2531 ถือเป็นปีที่ประเทศไทยหลุดพ้นจากประเทศที่มีรายได้มวลรวมประชาชาติในระดับต่ำ จะเห็นได้ว่าประเทศมีพัฒนาการในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ก็เป็นเวลาเกือบ 3 ทศวรรษแล้วที่ประเทศไทยไม่สามารถก้าวข้ามไปสู่ประเทศที่มี GNI ระดับสูงได้เสียที อันเกิดจากสภาพปัญหาเศรษฐกิจที่ผิดเคื่องส่งผลกระทบต่อปากท้องและรายได้เฉลี่ยของประชากร กอปรกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการผลิตทางเศรษฐกิจ จึงกลายเป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ผลักดันนโยบายประเทศไทย 4.0 ขึ้นมา เพราะต้องการที่จะก้าวพ้นจากสถานะของประเทศที่มีรายได้ในระดับปานกลางล่างไปสู่ประเทศที่มีรายได้ระดับสูงในอนาคต (ชนินทร เพ็ญสูตร, 2560)

ดังนั้น นโยบายประเทศไทย 4.0 จึงเป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจระยะยาวในยุคเปลี่ยนผ่าน ซึ่งกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” อย่างเป็นรูปธรรมตามวิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี 2015 – 2020 อีกทั้งเป็น “Reform in Action” ที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและการพัฒนา รวมถึงการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อมๆ กัน ถือเป็นการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ”

การจัดการความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

ภายหลังจากพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ลำดับที่ 29 ของประเทศไทย เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2557 ต่อมาได้มีการแถลงนโยบายของรัฐบาลทั้ง 11 ด้าน ต่อสมานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 และเริ่มมีการบริหารราชการแผ่นดินอย่างเป็นทางการนับตั้งแต่นั้นมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน (ทวีศักดิ์ อุณจิตติกุล, 2559) ภายใต้การกำหนดนโยบายในการบริหารราชการ 14 ด้าน อย่างไรก็ตาม รัฐบาลจะต้องมีขั้นตอนในการจัดการความเสี่ยงเพื่อสร้างเสถียรภาพทางการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดด้วย ทั้งนี้ สามารถวิเคราะห์กระบวนการบริหารและการจัดการความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยพิจารณาแบ่งออกมาได้ 8 ประการ ดังนี้

1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางความขัดแย้งและบริบทสถานการณ์ภายในประเทศ การปะทะกันของกลุ่มอุดมการณ์ทางการเมืองในคราวของสัญลักษณ์ผ่านสีเสื้อ ถือเป็นความขัดแย้งที่มีความรุนแรงในห้วงเวลาหนึ่งของประวัติศาสตร์การเมืองไทยจนมีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะมิลลิวี่ ทำให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ต้องกระทำการรัฐประหารเพื่อเข้าควบคุมสถานการณ์ ภายหลังจากนั้นก็ได้เข้ามามีการบริหารประเทศอย่างเป็นทางการ จึงได้

ออกนโยบายต่างๆ ในเบื้องต้น โดยมีความพยายามสร้างกระบวนการประสานความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกันกับกลุ่มต่างๆ อันเป็นการสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ร่วมกัน เพื่อให้สถานการณ์ภายในประเทศคลี่คลายลงก่อน และจึงจะสามารถต่อยอดการบริหารในบริบทต่างๆ ที่เกิดขึ้นต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม การประสานความปรองดองและสมานฉันท์ที่ปรากฏออกมา จะเป็นในลักษณะควบคุมฝ่ายการเมืองต่างๆ อย่างใกล้ชิด ไม่ให้ออกมาเคลื่อนไหวเสียมากกว่าที่จะเป็นการเจรจา นอกจากนี้ ปัญหาเศรษฐกิจที่บ่มเพาะมาอย่างยาวนานก็ยังส่งผลเรื้อรังไปถึงการบริหารประเทศเป็นอย่างมากเช่นเดียวกัน ทำให้รัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จำเป็นต้องผลักดันนโยบายที่จะส่งผลต่อเศรษฐกิจในระยะยาวออกมา นั่นคือนโยบายที่เรียกว่า “ประเทศไทย 4.0”

2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการบริหารราชการแผ่นดิน คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการเข้าบริหารประเทศออกมาเป็นนโยบายของการบริหารราชการ 14 ด้าน ได้แก่ 1) ยึดระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ กฎหมาย 2) ด้านเศรษฐกิจและการใช้จ่ายงบประมาณ 3) ด้านความมั่นคง 4) ด้านการต่างประเทศ 5) ด้านสังคมจิตวิทยา 6) ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม 7) ด้านการศึกษา 8) การพัฒนาระบบราชการ 9) การพัฒนาอาชีพและรายได้ 10) การวิจัยและพัฒนา 11) การเตรียมการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ปี 2558 12) ความปรองดองสมานฉันท์ 13) การปฏิรูป 14) การเลือกตั้ง ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงนโยบายที่ปรากฏออกมานั้น จะดูมีลักษณะกว้างๆ และเน้นการจัดระเบียบการบริหารในทุกกระดบ แต่ก็มีชัดเจนในการวางนโยบาย เพื่อให้เกิดการบูรณาการในด้านต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจจะนำมาสู่ภาวะวิกฤตการณ์ เหตุผลหลักของการรัฐประหารมาจากความขัดแย้งของคนในชาติทางอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องระบุดึงเหตุการณ์ที่อาจสุ่มเสี่ยงต่อความมั่นคง เพราะปัญหาทางด้านอุดมการณ์ในปัจจุบันยังอยู่ในลักษณะคุกรุ่นอยู่ตลอดเวลาและไม่น่าไว้วางใจ อีกทั้ง ยังต้องมีการบ่งชี้ในประเด็นอื่นๆ อย่างรอบด้าน อาทิ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น การเคลื่อนไหวของเงินทุน การลดการกีดกันทางการค้า การลดค่าของสกุลเงินต่างๆ อัตราเงินเฟ้อ เป็นต้น ปัจจัยด้านสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชาน จารีตสังคม การเปลี่ยนแปลงความต้องการสินค้าและบริการ เป็นต้น ปัจจัยด้านเทคโนโลยี เช่น การเกิดธุรกรรมทางการค้าผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การขยายฐานข้อมูล การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

4) การประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงอย่างรอบด้าน เมื่อรัฐบาลสามารถบ่งชี้ถึงเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ได้แล้ว จะต้องมีการประเมินความเสี่ยงต่อเบื้องต้นที่ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

(1) ความเสี่ยงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เป็นความเสี่ยงที่เหลืออยู่ (Residual Risk) ซึ่งสามารถประเมินได้ทันทีว่าเป็นเรื่องของอุดมการณ์ทางการเมืองที่ไม่อาจจะเปลี่ยนแนวความคิดของกลุ่มคนได้ เพราะฉะนั้นจึงต้องประเมินความเสี่ยงดังกล่าวอยู่ตลอดเวลา แม้ว่าจะมีการควบคุมความเสี่ยงมากเพียงใด โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งทางอุดมการณ์ก็ยังคงมีอยู่เสมอ

(2) ความเสี่ยงจากบริบทของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจที่ย่ำแย่จนกระทั่งรัฐบาลต้องใช้นโยบายสวัสดิการของรัฐเข้ามาช่วยเหลือประชาชนในเบื้องต้น ซึ่งหลายฝ่ายวิเคราะห์ว่าการดำเนินการดังกล่าวไม่ต่างจากการใช้นโยบายประชานิยม และยังปรากฏปัญหาในเรื่องของการแสวงหาเสียงรื้อฟื้นประชาธิปไตยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง เนื่องจากประชาชนมองว่ารัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อยู่ในอำนาจนานเกินไปและมีท่าทีที่ต้องการสืบทอดอำนาจภายหลังจากเลือกตั้ง โดยมีกระแสข่าวออกมาอย่างต่อเนื่องเรื่องของการตั้งพรรคการเมืองใหม่ในนาม “พรรคพลังประชารัฐ” (ไทยรัฐออนไลน์, 2561)

5) การตอบสนองต่อข้อเรียกร้องที่ปรากฏผ่านวาทกรรม พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ภายหลังจากเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้เคยให้คำมั่นสัญญาว่าจะจัดให้มีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2558 ต่อมาเลื่อนเป็นปี พ.ศ. 2559 และ 2560 ตามลำดับ จนกระทั่งถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 ก็มีการประกาศอีกครั้งว่าจะกำหนดวันเลือกตั้งในเดือนเมษายน พ.ศ. 2561 และจัดเลือกตั้งในเดือนพฤศจิกายนในปีเดียวกัน ซึ่งนายกรัฐมนตรีมีการตอกย้ำเรื่องนี้อีกครั้งต่อหน้าประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ขณะเยือนประเทศสหรัฐอเมริกา แต่การเลือกตั้งก็มียืดออกไปอีกอย่างน้อย 3 เดือน จากปลายปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นไป พ.ศ. 2562 (ไทยรัฐออนไลน์, 2561)

ทั้งนี้ ปรากฏชัดว่าข้อเรียกร้องสำคัญของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลชุดนี้นับตั้งแต่กระทำการรัฐประหารจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ก็คือ การเลือกตั้ง โดยรัฐบาลก็ใช้ประเด็นดังกล่าวเป็นคำมั่นสัญญาผูกมัดภายใต้วาทกรรมซ้ำซากของการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในชาติกับการปฏิรูปประเทศให้สมบูรณ์ก่อนการเปลี่ยนผ่านอำนาจภายหลังการเลือกตั้งไปยังรัฐบาลชุดใหม่ ถือเป็นความพยายามถ่วงการเลือกตั้งให้ยืดเยื้อออกไปและตอบสนองข้อเรียกร้องของประชาชนผ่านเพียงวาทกรรมที่ว่า “มีการเลือกตั้งแน่นอน” ซึ่งเป็นการตอบสนองในสิ่งที่ประชาชนอยากรับฟังแต่ไม่ได้ตอบสนองในทางปฏิบัติ จนทำให้ประชาชนมองว่ารัฐบาลกำลังดำเนินกระบวนการต่างๆ และยื้อเวลาออกไปในการปรับแก้กฎหมายให้เอื้อต่อการสืบทอดอำนาจ

6) การควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในความสงบ นับตั้งแต่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้ายึดอำนาจและทำการปกครองประเทศอย่างเบ็ดเสร็จ สถานการณ์โดยรวมของสังคมอยู่ในภาวะสงบมากขึ้น แต่ก็มีกรออกมาต่อต้านการรัฐประหารอยู่บ่อยครั้ง รวมถึงการออกมาเรียกร้องการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ในช่วงแรกภายหลังการรัฐประหารได้มีกลุ่มมีบทบาทต่อการทำ

รัฐประหารโดยใช้สัญลักษณ์การชูนิ้วมือ 3 นิ้ว เลียนแบบภาพยนตร์เรื่อง “The Hunger Games: Mockingjay - Part 1” (อาจจะไม่ตรงตามความหมายของบทประพันธ์ในหนังสือและภาพยนตร์ที่ต้องการสื่อความหมาย) ที่ออกฉายช่วงเดียวกันกับการรัฐประหาร ซึ่งกลุ่มมีอบตีความการใช้สัญลักษณ์ดังกล่าวเปรียบเสมือนการจุดประกายไฟเล็กๆ ที่พร้อมจะลุกลามเป็นกองไฟขนาดใหญ่ในการต่อต้านอำนาจเผด็จการ โดยในช่วงเวลานั้นมีผู้แสดงสัญลักษณ์กระจายทั่วทั้งประเทศ ทำให้รัฐบาลต้องใช้วิธีการจับกุมตัวทุกคนที่แสดงออกด้วยสัญลักษณ์ดังกล่าว และนำตัวไปปรับทัศนคติยังค่ายทหาร ยกตัวอย่างเช่น กรณีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบริเวณหน้าโรงพยาบาลพระรามเก้า นายนิชชา กองอุดม นักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ชูสัญลักษณ์ 3 นิ้ว ต่อต้านการทำรัฐประหาร หลังจากได้รับแจกบัตรชมภาพยนตร์ “The Hunger Games: Mockingjay - Part 1” ทำให้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมตัวไปปรับทัศนคติ (ไทยรัฐออนไลน์, 2561) หรือกรณีเหตุการณ์ที่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 5 คน ได้บุกเข้ามาถอดเสื้อคลุมเผยให้เห็นอักษรคำว่า “ไม่ – เอา – รัฐ – ประ – หาร” บนเสื้อยืดสีดำ พร้อมยื่นชู 3 นิ้ว ต้านรัฐประหาร อันเป็นสัญลักษณ์ที่ทางทหารห้ามใช้ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2557 ในขณะที่ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา กำลังขึ้นกล่าวเปิดกิจกรรมในจังหวัดขอนแก่น (กระปุกดอทคอม, 2557)

ภาพที่ 1 การแสดงสัญลักษณ์ทางการเมืองผ่านการชูนิ้วมือ 3 นิ้ว
ที่มา: เอ็มไทยนิวส์ออนไลน์ (2557) และ มติชนออนไลน์ (2557)

การควบคุมสถานการณ์ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นวิธีการ “ตัดไฟตั้งแต่ต้นลม” และเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่รัฐบาลใช้ควบคุมสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งภายหลังจากเหตุการณ์นั้น กระแสของกลุ่มมีอบต่อต้านการทำรัฐประหารโดยใช้สัญลักษณ์การชูนิ้วมือ 3 นิ้ว ก็จางหายไป อันเนื่องมาจากประชาชนรู้สึกว่าการกระทำดังกล่าวไม่มีพลังมากเพียงพอที่จะช่วยปลุกกระแสการต่อต้านได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น รัฐบาลจึงประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในการ

ควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้อยู่ในความสงบอย่างรวดเร็วและเด็ดขาด จนสถานการณ์ไม่อาจที่จะลุกลามบานปลายไปใหญ่โตได้

7) การใช้ระบบสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ใช้วิธีการควบคุมสถานการณ์โดยละม่อมจึงทำให้ไม่เกิดการสูญเสียเลือดเนื้อ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้จัดตั้ง “คณะรักษาความสงบแห่งชาติ” (คสช.) ขึ้นมา และสั่งยุบการทำหน้าที่ของกองอำนาจการรักษามอบหมาย (กอ.รส.) ทันที แต่ประกาศต่างๆ ยังมีผลต่อเนื่องอยู่และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 ทั่วประเทศอีกครั้ง มีสาระสำคัญ ดังนี้ 1) ห้ามออกนอกเคหสถานตั้งแต่เวลา 22.00 - 5.00 น. เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ 2) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 เข้าปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปจนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลง และในเวลา 18.30 น. ได้มีประกาศเกี่ยวกับการถ่ายทอดออกอากาศของสถานีวิทยุโทรทัศน์กระจายเสียง สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมและเคเบิลให้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ให้สถานีวิทยุกระจายเสียงทุกสถานีทั้งที่เป็นของราชการและเอกชนงดรายการประจำสถานีและให้ถ่ายทอดกระจายเสียงจากสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองทัพบก 2) ให้สถานีวิทยุโทรทัศน์กระจายเสียงทุกสถานีทั้งที่เป็นของราชการและเอกชนงดรายการประจำของสถานีและให้ถ่ายทอดออกรายการจากสถานีวิทยุโทรทัศน์ของกองทัพบก 3) ให้สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมและเคเบิลทุกสถานีงดรายการประจำของสถานี ให้ถ่ายทอดออกรายการจากสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (สนกตทคอม, 2557)

การเข้าควบคุมสื่อต่างๆ ถือเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่ประสบผลสำเร็จในการควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในความสงบเรียบร้อย เพราะประชาชนจะไม่สามารถรับข่าวสารจากสื่อกระแสหลักได้เลย นอกจากเข้าเสฟข่าวในสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นสื่อกระแสรอง ทำให้ข่าวสารต่างๆ ที่ปรากฏในเวลาดังกล่าวเกิดความคลาดเคลื่อนและไม่แน่นอนอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังทำให้ผู้ที่ต่อต้านเกิดความสับสนต่อสถานการณ์ไม่รู้อะไรต่อไป อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่เข้ายึดอำนาจการปกครองสำเร็จและควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในความสงบจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลภายใต้การบริหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ก็ยังคงใช้ระบบสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การออกรายการโทรทัศน์จำนวน 2 รายการ คือ “เดินหน้าประเทศไทย” และ “คืนความสุขให้คนในชาติ” รวมถึงการออกซิงเกิ้ลเพลงอย่างต่อเนื่องของนายกรัฐมนตรี โดยเป็นผู้ประพันธ์เพลง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 – 2561 จำนวน 7 เพลง ได้แก่ คืนความสุขให้ประเทศไทย, เพราะเธอคือ...ประเทศไทย, ความหวังความศรัทธา, สะพาน, ใจเพชร และสู้เพื่อแผ่นดิน ถือเป็นเพลงที่ไม่ต้องมีการโปรโมทใดๆ แต่เป็นเพลงบังคับฟังที่ทุกคนต้องเคยได้ยินผ่านหูมาบ้าง ซึ่งมีการเปิดเพลงดังกล่าวอย่าง

88 วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2561)

ต่อเนื่องไล่เรียงตามลำดับและตามห้วงเวลาที่มีการออกซิงเกิ้ลใหม่อยู่เสมอ โดยประชาชนจะได้รับฟังในช่วงก่อนเข้ารายการ “เดินหน้าประเทศไทย” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์วิทยุรวมการเฉพาะกิจทุกสถานี เวลา 18.00 น. ของทุกวัน (ความยาวของรายการประมาณ 10 – 15 นาที) และรายการ “คืนความสุขให้คนในชาติ” ทุกคืนวันศุกร์ของทุกสัปดาห์ (มีการปรับเปลี่ยนช่วงเวลาออกอากาศตามความเหมาะสมเป็นประจำ) จนทำให้ประชาชนคุ้นชินกับเพลงดังกล่าวเป็นอย่างมาก หากมองให้แง่มุมของการเมืองถือได้ว่าเป็นการผนวกรายการโทรทัศน์และเพลงเข้ารวมกัน อันเป็นการกล่อมเกล่าประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพผ่านการประชาสัมพันธ์ผลงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ไปพร้อมๆ กัน ซึ่งพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ให้เหตุผลของการร้อยเรียงบทเพลงดังกล่าว เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจให้กับบุคคลที่เสียสละ ทำความดี ทำประโยชน์ให้สังคมและประเทศชาติ (ไทยรัฐออนไลน์, 2561)

8) การติดตามประเมินผลสะท้อนกลับของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล ตลอดระยะเวลาการบริหารประเทศมากกว่า 3 ปี รัฐบาลมีคะแนนนิยมตกต่ำเป็นอย่างมาก (อุเทน ชาติภิญโญ, 2561) โดยอ้างอิงจากการจัดทำโพลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งพบปัญหาหลากหลายที่รัฐบาลยังไม่สามารถแก้ไขได้ อาทิ 1) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ประชาชนประสบปัญหาการว่างงานทำให้ขาดรายได้ต่อการดำรงชีวิต แนวโน้มราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำในขณะที่ค่าครองชีพและราคาสินค้ามีแนวโน้มแพงขึ้นเรื่อยๆ รวมถึงปัญหานี้ นอกกระบบที่ประชาชนจะต้องแบกรับไว้จากสภาพเศรษฐกิจที่ขาดเสถียรภาพ รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการดูแลกลุ่มประชาชนฐานรากให้มากขึ้น 2) ปัญหาด้านสังคม ประชาชนต้องการให้แก้ไขปัญหายาเสพติดและอบายมุขอันเป็นต้นเหตุของอาชญากรรมและความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม เช่น การเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน การบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม การจัดสวัสดิการให้เหมาะสมกับกลุ่มคนในสังคม 3) ปัญหาด้านการเมือง ประชาชนต้องการให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในทุกระดับไม่เลือกปฏิบัติเฉพาะกลุ่มคน เช่น กรณีทุจริตของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเกือบทุกจังหวัด การทุจริตเงินโครงการเสมาพัฒนาคุณภาพชีวิต การให้สินบน ของกำนัล และรางวัลต่างๆ (กรณียืมนาฬิกาห루ของเพื่อน) เป็นต้น (คมชัดลึกออนไลน์, 2561)

ภาพที่ 2 ผลโพลแสดงคะแนนนิยมของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในรอบ 3 ปี
ที่มา: คมชัดลึกออนไลน์ (2561)

เมื่อทราบถึงผลคะแนนนิยมที่ตกต่ำอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงใช้เวทีประชุมคณะรัฐมนตรี “क्रम. สัญจร” หรือ “ทัวร์นักษัตร” ในการกู้ความนิยมให้กลับคืนมาและเป็นการปูฐานเสียงไว้สำหรับการเลือกตั้งในครั้งหน้าด้วย ซึ่งลักษณะการปฏิบัติดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับการลงพื้นที่ของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการและนโยบายของรัฐบาล รวมถึงการกระจายงบประมาณลงสู่พื้นที่โดยตรงหรืออ้อมหนึ่ง คือ การหาเสียงและซื้อใจประชาชนโดยหวังสร้างคะแนนนิยมให้กับรัฐบาลนั่นเอง อย่างไรก็ตาม การลงพื้นที่ของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ยังคงไม่เนียนตาเท่ากับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหตุการณ์ที่จังหวัดปัตตานี ซึ่งปรากฏภาพของนายกรัฐมนตรีต่อล้อต่อเถียง ทวาดเสียงดัง ใช้วาจารุนแรง กับตัวแทนชาวประมง หลังเรียกร้องให้มีการผ่อนปรนระยะเวลาการทำประมงมากขึ้น หรือเหตุการณ์เจ้าหน้าที่ปราบปรามการชุมนุมของกลุ่มเครือข่ายคนสงขลา – ปัตตานี ไม่เอาโรงไฟฟ้าถ่านหินเทพาอย่างรุนแรง จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏจากกลายกลายเป็นแรงกระตุ้นให้คะแนนนิยมที่ตกต่ำอยู่แล้วลดลงอีกก็เป็นไปได้ (อุเทน ชาติภิญโญ, 2561)

ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องหาวิธีการในการเรียกคะแนนนิยมกลับคืนมาโดยเร็ว ซึ่งต้องเน้นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและเป็นที่จดจำให้กับประชาชน โดยประจวบเหมาะกับช่วงเวลาที่กระแสความนิยมในละครเรื่อง “บุพเพสันนิวาส” กำลังได้รับความนิยมสูงสุดในระบบทีวีดิจิทัล ทางกระทรวงวัฒนธรรมจึงได้นำผู้จัดละครและนักแสดงจากละครเรื่องดังกล่าวเข้าพบกับนายกรัฐมนตรีและคณะ ณ ทำเนียบรัฐบาล ก่อนการประชุมคณะรัฐมนตรี (क्रम.) เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2561 โดยให้เหตุผลว่าเป็นการรณรงค์ส่งเสริมภาพยนตร์และละครที่เกี่ยวข้องกับการเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (โพสทูทูเดย์ออนไลน์, 2561) และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ รวมถึงรณรงค์การแต่งกายด้วยชุดไทยในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ถือเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กลับคืนสู่รัฐบาลผ่านการใช้สื่อกระแสหลัก (โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์) และสื่อกระแสรอง (Facebook หนังสือพิมพ์ออนไลน์) อย่างมีประสิทธิภาพ

การติดตามประเมินผลสะท้อนกลับของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่สำคัญในการจัดการความเสี่ยงทางการบริหาร เพราะสามารถบ่งชี้ถึงแนวโน้มทิศทางการบริหาร คณะกรรมการ และกำหนดยุทธศาสตร์ต่างๆ ได้ในอนาคต กอปรกับการที่รัฐบาลมีความต้องการในการสืบทอดอำนาจของตน เนื่องจากการอยู่ในอำนาจมาอย่างยาวนานและทำให้ของประชาชนค่อนข้างผ่อนปรนลงในการต่อต้านรัฐบาล ทำให้รัฐบาลมีความเชื่อมั่นเป็นอย่างมากว่าจะสามารถกลับมาบริหารประเทศภายหลังการเลือกตั้งอีกต่อไปได้ ทางกลุ่มผู้สนับสนุน (กลุ่มผลประโยชน์) และกลุ่มทหารจึงได้รวมตัวกันขอยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ในนาม “พรรคพลังประชารัฐ” (ไทยรัฐออนไลน์, 2561) เพื่อเป็นพรรคการเมืองทางเลือกให้กับประชาชนได้พิจารณาเลือกผู้แทนฯ จากพรรคและยังเป็นการวัดคะแนนเสียงและกระแสความนิยมของพรรคได้อีกทางหนึ่งด้วย

บทสรุป

การรัฐประหารที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2557 เป็นความพยายามของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ในการเข้าควบคุมสถานการณ์ไม่ให้บานปลายจนลุ่่มเสี่ยงต่อภาวะวิกฤติภัย หลังจากเหตุการณ์ต่างๆ ได้ยุติลงและสังคมโดยรวมอยู่ในภาวะสงบแล้ว คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้จัดตั้งรัฐบาลและได้เข้ามาบริหารปกครองประเทศอย่างเบ็ดเสร็จโดยมีอำนาจล้นมือจนกระทั่งถึงปัจจุบันนับจากวันนั้นถึงวันนี้เป็นเวลามากกว่า 3 ปี ที่รัฐบาลต้องเผชิญกับปัญหาทางการบริหารต่างๆ มาหลากหลายรูปแบบ แต่แนวทางจัดการความเสี่ยงที่สำคัญของรัฐบาลชุดนี้จะเน้นการรักษาประเทศให้อยู่ในความสงบไม่ให้เกิดเหตุการณ์วุ่นวาย กล่าวคือ การเข้าควบคุมสถานการณ์ตั้งแต่เริ่มแรกของเหตุการณ์ได้อย่างทันทั่วถึง ทำให้ปัญหาการต่อต้านรัฐบาลที่มาจากรัฐประหารไม่ลุ่่มลามบานปลายกลายเป็นปัญหาใหญ่ ทั้งนี้ สิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาภาวะทางการเมืองภายใต้การปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงเป็นเรื่องของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างรากฐานการสนับสนุนที่มั่นคงและความชอบธรรมต่อการอยู่ในอำนาจต่อไปหลังจากการทำรัฐประหาร

ดังนั้น การควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ให้อยู่ในความสงบได้ จึงต้องมีกระบวนการบริหาร และการจัดการความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ที่มีแบบแผนในการดำเนินการอย่างชัดเจน โดยสามารถวิเคราะห์เข้ากับทฤษฎีการจัดการความเสี่ยงและได้ผลสรุปการดำเนินงานของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ออกมาได้ 8 ประการ คือ (1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางความขัดแย้งและบริบทสถานการณ์ภายในประเทศ (2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการบริหารราชการแผ่นดิน (3) การบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจจะนำมาสู่ภาวะวิกฤติภัย (4) การประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงอย่างรอบด้าน (5) การตอบสนองต่อข้อเรียกร้องที่ปรากฏผ่านวาทกรรม

(6) การควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในความสงบ (7) การใช้ระบบสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (8) การติดตามประเมินผลสะท้อนกลับของประชาชนที่มีต่อรัฐบาล ซึ่งเป็นการบ่งบอกได้อย่างชัดเจนว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีการจัดการความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก ท่ามกลางของกระแสสังคมอุดมการณ์ทางการเมืองที่หลากหลายเปรียบเสมือนระเบิดของภูเขาไฟที่คุกรุ่นรอวันและคืนที่จะปะทุออกมาอีกครั้ง รวมถึงการสร้างฐานอำนาจให้กับกลุ่มทหารและพวกพ้องของตนให้สามารถเข้ามามีอำนาจทางการเมืองและดำรงอยู่ในอำนาจได้อย่างยาวนานโดยที่ไม่ถูกต่อต้านจากประชาชนอย่างรุนแรงดังเช่นในอดีต และที่สำคัญสามารถอยู่ในอำนาจโดยต้านทานแรงขับของกระแสสังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการสื่อสารกันอย่างกว้างขวางผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้ โดยรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ใช้สื่อเป็นช่องทางหลักในการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ของตน ตลอดจนการใช้วาทกรรมของการเปลี่ยนผ่านจากยุคเดิมสู่ยุคใหม่ที่ดีกว่า ทำให้ประชาชนเกิดจินตภาพในความคาดหวังว่าภายหลังจากการเลือกตั้งจะได้รูปแบบการปกครองที่เหมาะสมกับประเทศและมีความเป็น “ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์”

เอกสารอ้างอิง: References

- กระปุกดอทคอม. (2557). รัฐบาลประยุทธ์ แลลงนโยบาย 11 ด้าน เน้นความมั่นคง-ไร้ทุจริต. ค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2561, จาก <https://highlight.kapook.com/view/107829>
- Kapookdotcom. (2014). *Prayut's Government with Their 11 Major Political Policies on Social Stability and Non-Corruption*. Retrieved from <https://highlight.kapook.com/view/107829>, on March 26th, 2018.
- กระปุกดอทคอม. (2557). สื่อนอกติข่าว ไทยห้ามชู 3 นิ้ว ด้าน รัฐประหาร. ค้นเมื่อ 13 เมษายน 2561, จาก <https://highlight.kapook.com/view/111667>
- Kapookdotcom. (2014). *Foreign Press to Show 3 Fingers for Anti-Coup D'état*. Retrieved from <https://highlight.kapook.com/view/111667>, on April 13th, 2018.
- คมชัดลึกออนไลน์. (2561). “โพล คสช.” เช็กเรตติ้งตัวเอง คะแนนตก!. ค้นเมื่อ 13 เมษายน 2561, จาก <http://www.komchadluek.net/news/politic/308137#>
- Komchadluek Online. (2017). “NCPO's Poll on Their Political Failures”. Retrieved from <http://www.komchadluek.net/news/politic/308137#>, on April 13th, 2018.

ชนินทร เพ็ญสุตร. (2560). ประเทศไทย 4.0 บริบททางเศรษฐกิจ และการเมือง. *วารสาร รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 8(1), 67-99.

Pensuth, C. (2017). *Thailand 4.0: Economic and Political Contexts. Journal of Political Science and Public Administration*, 8(1), 67-99.

เดลินิวส์ออนไลน์. (2557). ท่องไว้ “ค่านิยม 12 ประการ”. ค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2561, จาก <https://www.dailynews.co.th/article/267690>

Daily News Online. (2014). *Understanding Twelve Values*. Retrieved from <https://www.dailynews.co.th/article/267690>, March 26th, 2018.

ทวีศักดิ์ อุ่ณจิตติกุล. (2559). ผลงานรอบ 2 ปี 'รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา'. ค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2561, จาก <https://www.dailynews.co.th/article/525501>

Uonchittikul, T. (2016). *Two-Year Political Progress Administered by Gen. Prayut Chan-Ocha's Government*. Retrieved from <https://www.dailynews.co.th/article/525501>, March 26th, 2018.

ไทยรัฐออนไลน์. (2557). จับซู 3 นิ้ว. ค้นเมื่อ 13 เมษายน 2561, จาก <https://www.thairath.co.th/content/464665>

Thairath Online. (2014). *Pointing Out Three Major Fingers*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/content/464665>, on April 13th, 2018.

ไทยรัฐออนไลน์. (2559). ไชรหัส "ประเทศไทย 4.0" สร้างเศรษฐกิจใหม่ ก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง. ค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2561, จาก <https://www.thairath.co.th/content/613903>

Thairath Online. (2016). *Encoding Thailand 4.0 with Making New Economics & Stepping Moderate National Revenues Up*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/content/613903>, on April 13th, 2018.

ไทยรัฐออนไลน์. (2560). นโยบาย 11 ด้าน ขับเคลื่อนการปฏิรูป. ค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2561, จาก <https://www.thairath.co.th/content/963323>

Thairath Online. (2017). *Reform Shifts on 11 Major Political Policies*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/content/963323>, March 26th, 2018.

ไทยรัฐออนไลน์. (2561). กกต. รับจดแจ้งตั้งพรรคแล้ว 15 พรรค คาดหลังสงกรานต์มีเพิ่มอีก. ค้นเมื่อ 17 เมษายน 2561, จาก <https://www.thairath.co.th/content/1254592>

- Thairath Online. (2018). *Office of The Election Commission of Thailand. 15 Registered Political Parties After Songkran Festival Lasts*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/content/1254592>, April 17th, 2018.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561). *ศึกษาบทเรียนในอดีต. คั่นเมื่อ 26 มีนาคม 2561*, จาก <https://www.thairath.co.th/content/1202937>
- Thairath Online. (2018). *Political Lessons Learned from the Past*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/content/1202937>, March 26th, 2018.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561). *“บิ๊กตู่” ปล่อยิงเงื้อมมือ “ใจเพชร” เป็นขวัญกำลังใจคนทำดีเพื่อชาติ. คั่นเมื่อ 17 เมษายน 2561*, จาก <https://www.thairath.co.th/content/1200187>
- Thairath Online. (2018). *“Gen. Prayut to Praise “Chaipet” to Be Honored as Good Thai People”*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/content/1200187>, April 17th, 2018.
- พงศ์พิพัฒน์ บัญชานนท์. (2560). *สามปีรัฐประหาร: ปัญหาปากท้อง เรื่องใหญ่ที่ใช้ ม.44 จัดการไม่ได้. คั่นเมื่อ 26 มีนาคม 2561*, จาก <http://www.bbc.com/thai/thailand-39990531>
- Banchanon, P. (2017). *“Three-Year Coup D’états: Social Crises Not to Be Managed by Section no. 44”*. Retrieved from <http://www.bbc.com/thai/thailand-39990531>, March 26th, 2018.
- โพสต์ทูเดย์ออนไลน์. (2561). *ภาพชุดนายกฯ ลุงตู่ยิ้มอ่อน “พี่หมื่น – แม่หญิงการะเกด” ยกทีมบุพเพสันนิวาสเข้าพบ. คั่นเมื่อ 17 เมษายน 2561*, จาก <https://www.posttoday.com/ent/news/546550>
- Posttoday Online. (2018). *“Pictures on Priminister Prayut Smiles Softly to Khun Muen and Mae Ying Karaket Performed in Bumphasaniwas Film”*. Retrieved from <https://www.posttoday.com/ent/news/546550>, April 17th, 2018.
- มติชนออนไลน์. (2557). *ประมวลภาพ - คลิป เหตุการณ์ซู 3 นิ้ว ประท้วงนายกฯ ที่ขอนแก่น – ยิ้ม ไม่โกรธ ขอกำลังใจทำงาน. คั่นเมื่อ 13 เมษายน 2561*, จาก <http://m.matichon.co.th/readnews.php?newsid=1416375846>
- Matichon Online. (2014). *“Clips and Events on Pointing Three Fingers to Rally Thai Prime Minister at Khonkaen Province, and Showing His Smiles with*

No Angriiness, Requesting Power to Work for Thais". Retrieved from <http://m.matichon.co.th/readnews.php?newsid=1416375846>, April 13th, 2018.

สนุกดอทคอม. (2557). *สรุปเหตุการณ์ระทึก 20 – 22 พ.ค. รัฐประหาร พ.ศ. 2557*. ค้นเมื่อ 17 เมษายน 2561, จาก <https://www.sanook.com/news/1597237/>

SanookdotcomOnline. (2014). *"Reports on Coup D'état Happened in May 20th – 22nd, 2014"*. Retrieved from <https://www.sanook.com/news/1597237/>, April 17th, 2018.

สำนักเลขาธิการคณะรักษาความสงบแห่งชาติ. (2557). *เจตนารมณ์/นโยบาย หน.คสช.. บันทึกข้อความ*, กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรักษาความสงบแห่งชาติ.

National Council for Peace and Order. (2014). *The MOU of NCPO President's Intentions and Policies*. Bangkok: National Council for Peace and Order.

อุเทน ชาติภิญโญ. (2561). *คสช. สุดท้าย คือนักการเมือง*. ค้นเมื่อ 17 เมษายน 2561, จาก <https://www.posttoday.com/politic/analysis/528277>

Chatpinyo, U. (2018). *"Politicians are those who work for the Last NCPO"*. Retrieved from <https://www.posttoday.com/politic/analysis/528277>, April 17th, 2018.

เอ็มไทยนิวส์ออนไลน์. (2557). *กลุ่มต้านคสช.นัดชู3นิ้ว พาราгон ก่อนดูฮังเกอร์เกมส์*. ค้นเมื่อ 13 เมษายน 2561, จาก <https://news.mthai.com/social-news/401361.html>

Mthainews Online. (2014). *NCPO Protesters Pointing Their Three Fingers at Paragon Before Watching Hunger Games*". Retrieved from <https://www.posttoday.com/politic/analysis/528277>, April 13th, 2018.

